

JUSTITSMINISTERIET

Civilafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 8. december 2016
Kontor: Procesretskontoret
Sagsbeh: Emil Wetendorff Nørgaard
Sagsnr.: 2016-0030-5005
Dok.: 2132589

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 85 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 11. november 2016. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Lisbeth Bech Poulsen (SF).

Søren Pape Poulsen

/

Lars Solskov Lind

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 85 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren redegøre for sin holdning til følgende anbefalinger fra Justitias analyse ”Fri proces – har danskerne reelt adgang til domstolene” fra 28. maj 2015: - En ansøgning til Civilstyrelsen om fri proces skal som udgangspunkt medføre, at en verserende retssag udsættes, indtil ansøgningen er færdigbehandlet? - Specifik angivelse i retsplejelovens § 328, stk. 2, af at sagens betydning for domstolenes kontrol med statsmagten også skal indgå i vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces? - Fastsættelse i retsplejelovens § 336, at betingelserne for omkostningsgodtgørelse skal vurderes ud fra forholdene på tidspunktet for sagens anlæg?”

Svar:

1. I analysen ”Fri proces – har danskerne reelt adgang til domstolene”, anfører Justitia, at man finder, at Civilstyrelsens sagsbehandlingstider for ansøgninger om fri proces i sig selv kan være årsag til, at nogle sager bliver opgivet eller forligt. Justitia anfører desuden, at dette navnlig er tilfældet i sager, hvor den sagsøgte part har ansøgt om fri proces, og hvor retten beslutter ikke at udsætte sagens behandling på Civilstyrelsens afgørelse. Endelig anfører Justitia, at den manglende afklaring af sagsøgtes mulighed for at få fri proces i sådanne tilfælde kan medføre, at sagsøgte ikke tør løbe risikoen for, at sagen fortsætter med stigende sagsomkostninger til følge. På den baggrund anbefaler Justitia, at det fastsættes ved lov, at en ansøgning om fri proces til Civilstyrelsen som udgangspunkt skal medføre, at en verserende sag udsættes, indtil ansøgningen om fri proces er færdigbehandlet.

2. Retsplejelovens § 345 fastslår, at retten kan udsætte behandlingen af en sag, når dette findes påkrævet, herunder for at afvente en administrativ eller retlig afgørelse, der vil kunne få indflydelse på sagens udfald.

Bestemmelsens ordlyd blev ændret ved lov nr. 414 af 10. juni 1997. Hvor det efter den daværende bestemmelse var en betingelse for udsættelse af sagen, at retten fandt udsættelsen hensigtsmæssig, blev det med ændringen fastslået, at en udsættelse er betinget af, at retten finder den påkrævet, jf. ovenfor.

Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 414 af 10. juni 1997, at ændringen af § 345 var begrundet i praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vedrørende artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskon-

vention om retten til en retfærdig og offentlig rettergang inden for en rimelig frist, jf. lovforslag nr. L 178 af 27. februar 1997.

I lovforslaget gennemgås således relevante dele af Menneskerettighedsdomstolens retspraksis angående sagsbehandlingstider, og det anføres på den baggrund bl.a., at retten har en selvstændig pligt til af egen drift at påse, at enhver sag fremmes med den fornødne hurtighed.

Det fremgår endvidere, at formålet med ændringen af § 345 var at understrege rettens pligt til at sørge for, at sagsbehandlingstiden ikke bliver for langvarig, hvilket bl.a. skete ved at stramme betingelserne for, hvornår sager kan udsættes.

3. En ordning, hvor sager som udgangspunkt udsættes, hvis der er indleveret en ansøgning om fri proces til Civilstyrelsen, er efter min opfattelse ikke hensigtsmæssig. En sådan automatisk udsættelse af sager kan medføre utilsigtede konsekvenser, herunder at der i vidt omfang vil blive ansøgt om fri proces i tilfælde, hvor det er klart, at ansøgeren ikke opfylder betingelserne herfor, med det formål at forhale behandlingen af sagen.

Jeg mener, at hensynet til, at sager ved domstolene fremmes med den fornødne hurtighed, medfører, at retten bør have mulighed for at påse, at sager kun udsættes, hvis det er nødvendigt af hensyn til sagens afgørelse. Jeg finder på den baggrund ikke, at der er anledning til at ændre retsplejelovens nuværende ordning. Spørgsmål om, hvorvidt en sag skal udsættes, bør således også fremover afgøres af retten efter en konkret vurdering.

4. Justitia har i analysen herudover anført, at domstolene har den væsentlige funktion, at de ved behandlingen af retssager udøver kontrol med statsmagten for at beskytte borgere mod overgreb, jf. grundlovens § 63. Det er ligeledes anført i analysen, at denne kontrolfunktion er helt afgørende i en retsstat, der hviler på princippet om magtens tredeling, og at en effektiv domstolskontrol med statsmagten kun er mulig, hvis borgerne reelt har adgang til at få prøvet myndighedernes afgørelser ved domstolene. Justitia anbefaler på den baggrund i analysen, at det i retsplejelovens § 328, stk. 2, specifikt angives, at sagens betydning for domstolenes kontrol med statsmagten også skal indgå i vurdering af, om ansøgeren har rimelig grund til proces.

5. Reglerne om fri proces fremgår af retsplejelovens kapitel 31 (§§ 323-336). For en gennemgang af de økonomiske betingelser for fri proces hen-

vises til den samtidige besvarelse af spørgsmål nr. 83 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.

De materielle betingelser for fri proces fremgår af retsplejelovens §§ 327 og 328.

Retsplejelovens § 327 opregner en række specifikke typer af sager, hvor der i 1. instans kan meddeles fri proces, medmindre det er åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen, jf. § 327, stk. 4.

Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 327, kan der efter retsplejelovens § 328, stk. 1, meddeles fri proces, hvis ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces.

Retsplejelovens § 328, stk. 2, opregner en række forhold, der skal indgå i vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces. Det drejer sig om sagens betydning for ansøgeren, udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen, sagsgenstandens størrelse, størrelsen af de forventede omkostninger og muligheden for at få sagen behandlet ved Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, et administrativt nævn eller et privat tvistløsningsorgan, der er godkendt af erhvervs- og vækstministeren. Opregningen er ikke udtømmende, og andre hensyn end de nævnte kan således indgå i vurderingen.

6. Formålet med fri proces er at opnå en højere grad af reel lighed i de muligheder, som personer med forskellige økonomiske forhold har for at føre retssag.

Det fremgår i den forbindelse af forarbejderne til retsplejelovens § 328, at vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces, principielt tager udgangspunkt i, om en person, der har økonomisk mulighed for selv at afholde udgifterne til en retssag, ville føre retssag under de foreliggende omstændigheder, jf. lovforslag nr. L 132 af 30. marts 2005.

Det er min vurdering, at retsplejelovens nuværende ordning sikrer formålet med fri proces, idet den vurdering, der foretages efter § 328, stk. 2, inddrager en række kriterier, herunder navnlig om der er udsigt til, at ansøgeren vil få medhold i sagen. Som Retsplejerådet anførte i sin betænkning nr. 1436/2004 om reform af den civile retspleje III (Adgang til domstolene), vil personer med en højere indkomst således i almindelighed kun vælge at bruge penge på en retssag, hvis de har en god chance for at vinde sagen.

Jeg mener på den baggrund ikke, at det er nødvendigt, at det specifikt angives i retsplejelovens § 328, stk. 2, at sagens betydning for domstolenes kontrol med statsmagten også skal indgå i vurdering af, om ansøgeren har rimelig grund til proces. Der kan således efter den nuværende ordning meddeles fri proces til en sag om prøvelse af myndighedsudøvelse, hvis ansøgeren har rimelig grund til at føre proces. Heri indgår det bl.a. i vurderingen, om ansøgeren har udsigt til at få medhold i sagen, samt om den konkrete sag om myndighedsudøvelse har en særlig betydning for ansøgeren, jf. både § 328, stk. 2 og 3.

Dertil kommer, at der efter retsplejelovens § 329 endvidere kan meddeles fri proces, når særlige grunde taler for det. Dette gælder navnlig i sager, som er af principiel karakter eller af almindelig offentlig interesse, eller som har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervsmæssige situation. Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at der navnlig sigtes mod sager, hvori der er rejst hidtil uafklarede lovforklknings-spørgsmål, sager om mere betydende indgreb over for enkeltpersoner eller grupper – herunder spørgsmål om beskyttelse af politiske og andre mindretal – samt sager, hvis afgørelse vil kunne tjene som præjudikat ved senere tilfælde.

7. Justitia har i analysen endelig anført, at der kan ansøges om omkostningsgodtgørelse efter retsplejelovens § 336, når en retssag er afsluttet. En sådan ansøgning vurderes på baggrund af forholdene på ansøgningstidspunktet. Justitia anfører, at forholdene for ansøger dog kan have ændret sig markant siden sagens anlæg, og at det kan betyde, at en borger får afslag på efterfølgende omkostningsgodtgørelse, selv om borgeren opfyldte betingelserne for fri proces, da retssagen blev anlagt. Justitia anbefaler på den baggrund i sin analyse, at det fastsættes i retsplejelovens § 336, at betingelserne for omkostningsgodtgørelse skal vurderes ud fra forholdene på tidspunktet for sagens anlæg.

8. Adgangen til fri proces er i medfør af retsplejelovens § 325, stk. 1, først og fremmest betinget af, at ansøgeren ikke har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostningerne ved sagen. Det betyder, at personer, der har en retshjælpsforsikring, som udgangspunkt skal have dækket omkostningerne ved sagen igennem deres forsikring.

De fleste retshjælpsforsikringer har et dækningsmaksimum på ca. 175.000 kr. Hvis det allerede på tidspunktet for ansøgningen om fri proces er åben-

bart, at sagens omkostninger vil overskride retshjælpsforsikringens dækningsmaksimum, kan der meddeles fri proces efter reglerne i retsplejelovens § 329, hvis overskridelsen er rimeligt begrundet i sagens karakter eller sagens omstændigheder i øvrigt.

Står det først efter hovedforhandlingen klart, at retshjælpsforsikringens dækningsmaksimum er overskredet, kan der gives omkostningsgodtgørelse efter retsplejelovens § 336 for den del af sagens omkostninger, der overstiger forsikringens maksimum. Det kræver, at sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum.

9. I sin redegørelse fra juni 2012 om retshjælp ved advokat mv. anførte Retsplejerådet, at Advokatrådet, Danske Advokater og Forsikring & Pension havde angivet, at samspillet mellem dækning via retshjælpsforsikringen og adgang til efterfølgende dækning via retsplejelovens § 336 ikke fungerer optimalt i de tilfælde, hvor ansøgers økonomi har ændret sig fra det tidspunkt, hvor ansøgeren opnåede forsikringsdækning, til tidspunktet for ansøgning i Civilstyrelsen. Det kan f.eks. være tilfældet, hvor ansøger har børn, der er fyldt 18 år, eller ansøger har fået et (andet) arbejde, siden tidspunktet for forsikringssselskabets afgørelse om dækning.

Retsplejerådet anførte på den baggrund bl.a., at der bør være mulighed for at lægge partens indtægtsgrundlag på det tidspunkt, hvor forsikringssselskabet traf afgørelse, til grund ved vurderingen af, om de økonomiske betingelser i retsplejelovens § 325 er opfyldt, således at senere ændringer i indtægtsgrundlaget ikke i sig selv kan begrunde afslag på dækning efter retsplejelovens § 336. På den baggrund foreslog Retsplejerådet en ændring af den nugældende § 336 i retsplejeloven.

10. Justitsministeriet har siden Retsplejerådet offentliggjorde sin redegørelse haft drøftelser med relevante aktører på området, herunder Danske Advokater og Advokatsamfundet, om anbefalingerne i redegørelsen. I sommeren 2016 blev der nedsat en arbejdsgruppe med deltagelse af Danske Advokater og Advokatsamfundet, som skal følge op på en række af Retsplejerådets anbefalinger. Arbejdsgruppen har tilkendegivet, at man forventer at kunne præsentere resultatet af sine drøftelser i begyndelsen af 2017.

Det er hensigten at følge samlet op på anbefalingerne i Retsplejerådets redegørelse, når der foreligger et resultat af drøftelserne i arbejdsgruppen.

Spørgsmålet om en evt. ændring af retsplejelovens § 336 vil indgå i disse overvejelser.